

УДК 347.971.99:004.8

DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.94.4.6>

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ПРИЙНЯТТІ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Тегза О.О.,
*аспірант кафедри конституційного права
та порівняльного правознавства
юридичного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ORCID: 0009-0004-9501-1606*

Тегза О.О. Використання штучного інтелекту при прийнятті судових рішень.

У статті здійснено дослідження правових та етичних засад використання штучного інтелекту в судочинстві та при ухваленні судових рішень. Встановлено, що технології ШІ, включаючи системи предиктивної аналітики, обробки природної мови та генеративного ШІ, дедалі активніше інтегруються в судові процеси різних держав, від автоматизованого управління справами до допоміжних систем прийняття рішень щодо запобіжних заходів і вироків. Виявлено, що ключовими правовими проблемами, пов'язаними з використанням ШІ в судочинстві, є: алгоритмічна упередженість та дискримінація; непрозорість систем ШІ та дефіцит пояснюваності; загрози принципам належної правової процедури та рівного захисту; підрив довіри громадськості до правосуддя. Досліджено регуляторні підходи до управління ШІ у судових системах, зокрема Акт ЄС про штучний інтелект 2024 р., Етичну хартію КЄПЄ 2018 р. та керівні принципи окремих юрисдикцій. Проаналізовано результати порівняльного дослідження впровадження ШІ в судові системи окремих країн та практику застосування ШІ в судах різних правових систем, зокрема Колумбії, Китаю та держав ЄС. Окрему увагу приділено проблемі співвідношення ефективності ШІ та збереження суддівської незалежності й людського контролю над алгоритмічними рішеннями. Зроблено висновок про необхідність формування чіткої правової бази, що забезпечувала б можливість використання ШІ як допоміжного, а не замінного щодо судді інструменту, зберігаючи при цьому фундаментальні процесуальні гарантії.

Ключові слова: штучний інтелект у судочинстві, алгоритмічна упередженість, судові рішення, належна правова процедура, прозорість алгоритмів, генеративний ШІ, Акт ЄС про ШІ.

Tegza O.O. The use of artificial intelligence in judicial decision-making.

The article presents a comprehensive study of the legal and ethical foundations of the use of artificial intelligence in the administration of justice and judicial decision-making. It is established that AI technologies, including predictive analytics systems, natural language processing, and generative AI, are increasingly integrated into judicial processes across various states, from automated case management to decision-support systems for bail, sentencing, and parole decisions. The key legal challenges associated with the use of AI in the administration of justice are identified: algorithmic bias and discrimination; opacity of AI systems and a deficit of explainability; threats to the principles of due process and equal protection; and the erosion of public trust in the judiciary. The regulatory approaches to AI governance in judicial systems are examined, in particular the EU Artificial Intelligence Act 2024, the CEPEJ Ethical Charter 2018, and the guidelines of individual jurisdictions. The results of a comparative study of AI adoption in the judicial systems of countries are analysed, together with the practice of AI use in courts of various legal systems, in particular Colombia, China, and EU Member States. Special attention is paid to the problem of balancing the efficiency of AI and the preservation of judicial independence and human oversight of algorithmic decisions. It is concluded that there is a need to form a clear legal framework that would allow AI to be used as an auxiliary, not a substitutive, tool in relation to the judge, while preserving fundamental procedural guarantees. The study contributes to the ongoing scholarly debate on the permissible limits of AI involvement in judicial deliberation and proposes a multi-level regulatory model that reconciles innovation with the constitutional values of fairness, transparency, and the right to a fair trial.

Key words: artificial intelligence in the judiciary, algorithmic bias, judicial decisions, due process, algorithmic transparency, generative AI, EU AI Act.

Постановка питання. Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту трансформує практично всі сфери публічного управління, і судочинство не є винятком. Системи предиктивної аналітики для оцінювання ризику рецидиву, платформи автоматизованого управління справами, інструменти генеративного ШІ для підготовки проєктів судових рішень та пошуку правових прецедентів дедалі активніше впроваджуються в судових системах різних держав. Разом з тим використання ШІ у сфері, де на кону стоять свобода, майнові права та гідність людини, породжує принципово нові правові та етичні виклики, відповідь на які потребує системного наукового осмислення.

Аналіз останніх наукових досліджень з тематики. Варто відзначити, питання використання ШІ в судочинстві досліджується у кількох взаємопов'язаних напрямках. Перший – ефективність і ризику ШІ при ухваленні конкретних видів рішень (запобіжні заходи, вироки, умовно-дострокове звільнення): у цьому контексті К. Гіттон у співавторстві із іншими вченими порівняли практику країн [9], Е. Родрігес-Салседо та ін. – суди Еквадору [2], А. Файн, Е.Р. Бертелло та Ш. Марш – сприйняття громадськістю суддів, які застосовують ШІ [3]. Другий – алгоритмічна упередженість і дискримінація: М. Вакар та ін. виявили системну семантичну упередженість у судових системах ШІ [6], К. Джавед та Дж. Лі пов'язали некерований ШІ із загрозою соціальної справедливості [7], А. Дьєвр та А. Шахварогі здійснили синтетичний огляд взаємодії людини і машини при прийнятті рішень [4]. Третій – правове регулювання: М. Анастасопулу проаналізувала наслідки Акту ЄС про ШІ для кримінального судочинства [5], А. Курмічкіна – проблему алгоритмічної прозорості [10]; М. Артїгот і Голобардес та ін. підготували системний посібник щодо ШІ і прав людини [11]. Четвертий – природа алгоритмічного рішення: Ф. Контіні, А. Мінісале та С. Бергман Блікс розкрили суперечність між предиктивними системами і суддівським міркуванням [8], Д. У. Сокол де ла Оса та Н. Ремоліна – ризику генеративного ШІ безпосередньо в залі суду [1], П. Комольо – феномен «пропонувальних алгоритмів» [12].

Серед вітчизняних дослідників питання окреслили Д.М. Белов та М.В. Белова [13], І.В. Басиста, Ж.В. Удовенко та М.-М.А. Кулинич [14], А. Паскар [15], І.В. Складенко [16], Н.С. Горобець та С. М. Науменко [17].

Метою статті є дослідження правових та етичних засад використання штучного інтелекту при ухваленні судових рішень, аналіз ключових ризиків та регуляторних підходів у порівняльній перспективі.

Виклад матеріалу дослідження. Штучний інтелект у судочинстві охоплює широкий спектр технологічних застосувань, що різняться за ступенем автономності та потенційним впливом на права людини. Умовно їх можна поділити на три рівні: допоміжні інструменти (правовий пошук, управління справами, транскрипція), системи підтримки прийняття рішень (оцінювання ризиків, предиктивна аналітика), та системи автоматизованого прийняття рішень (хоча останні залишаються найбільш дискусійними).

Як ми вже відзначали, К. Гіттон у своєму порівняльному дослідженні 28 розвинених демократій виявляють, що впровадження ШІ в судові системи є нерівномірним та залежить від низки інституційних чинників: рівня цифровізації державного управління, наявності спеціального законодавства про ШІ, традицій судової незалежності та загального рівня довіри до інституцій [9]. Дослідник констатує, що держави з вищим рівнем електронного урядування і централізованими судовими системами демонструють вищі темпи впровадження ШІ в судочинство. Там само автори звертають увагу на те, що в ряді демократій впровадження ШІ передує прийняттю регуляторних рамок, що породжує значну правову невизначеність.

Ф. Контіні, А. Мінісале та С. Бергман Блікс систематизують розвиток ШІ в судочинстві, розрізняючи предиктивні системи, призначені для прогнозування результатів справ, та системи генеративного ШІ, здатні генерувати тексти правових документів. Дослідники зазначають, що перший відомий випадок використання генеративного ШІ суддею при вирішенні справи стався у лютому 2023 р. у Колумбії, коли суддя звернувся до чат-бота з питаннями щодо прав дитини з аутизмом на медичне страхування. Цей прецедент спонукав різні органи до вироблення настанов щодо регулювання використання ШІ у судових провадженнях [8].

Д.У. Сокол де ла Оса та Н. Ремоліна детально аналізують колумбійський прецедент та інші резонансні випадки використання ШІ суддями, зазначаючи, що суддя не верифікував запитань, спрямованих до ChatGPT, і не перевіряв відповідей, що становить значний ризик з точки зору процесуальної чесності [1]. Там само дослідники звертають увагу на те, що у грудні 2023 р. Фе-

деральний суд Канади заборонив використання ШІ при ухваленні судових рішень до проведення публічних консультацій, а суди Англії та Уельсу опублікували перші спеціальні настанови щодо ризиків і допустимого використання генеративного ШІ у судових провадженнях.

Д. М. Белов та М. В. Белова, характеризуючи застосування ШІ в судовій системі, виокремлюють такі основні сфери: автоматизована обробка юридичної інформації, аналіз великих обсягів даних, прогнозування судових рішень і використання роботів-помічників для підтримки суддів у прийнятті рішень [13, с. 316]. Дослідники підкреслюють, що використання ШІ може прискорити процеси судочинства, покращити доступ до правосуддя і зменшити вплив людського фактора на судові рішення. Водночас у тому самому дослідженні наводяться потенційні ризики: алгоритмічна несправедливість, недостатня прозорість алгоритмів, порушення конфіденційності та приватності даних, а також проблеми відповідальності за помилки ШІ [13, с. 317].

І. В. Складенко, аналізуючи перспективи застосування ШІ у цивільному судочинстві, зазначає, що на сучасному етапі ШІ може виконувати як основну, так і допоміжну роль, а перспективи його застосування охоплюють автоматизацію рутинних процесів, прогнозування результатів справ та підтримку прийняття суддівських рішень. Дослідниця підкреслює, що визначальним для цивільного судочинства є питання: чи може ШІ повністю замінити суддю, чи лише доповнити його роботу, і робить висновок на користь допоміжної функції ШІ з обов'язковим збереженням суддівського контролю [16, с. 233-234].

Власне, аналіз сфер застосування ШІ в судочинстві засвідчує, що технологічні можливості випереджають правове регулювання в переважній більшості юрисдикцій, зокрема і в Україні. При цьому різниця між допоміжним і замінним використанням ШІ залишається нечіткою на практиці, що є принциповою проблемою для забезпечення процесуальних гарантій.

Відзначимо, однією з найбільш гострих проблем, пов'язаних з використанням ШІ у судочинстві, є саме алгоритмічна упередженість, тобто систематичні перекоси в результатах роботи алгоритмів, що відтворюють або навіть посилюють існуючі соціальні нерівності¹. Особливо гостро ця проблема проявляється в системах оцінювання ризику рецидиву, що використовуються при прийнятті рішень про запобіжні заходи та призначення покарань.

А. Дьєвр та А. Шахварогі у своєму синтетичному огляді акцентують увагу на тому, що системи ШІ можуть бути неточними та відтворювати або навіть посилювати упередженість, наявну в даних або дизайні [4]. Дослідники наводять як показовий приклад систему COMPAS – алгоритм оцінювання ризику, що використовується при прийнятті рішень про запобіжні заходи та вироків в США, після того, як дослідження виявили дискримінацію стосовно темношкірих підсудних. Там само автори підкреслюють, що аргументи на користь ШІ неявно або явно спираються на порівняння з рішеннями, прийнятими людиною, і що значна емпірична дослідницька база свідчить про схильність навіть досвідчених суддів до когнітивних непослідовностей.

М. Вакар у своєму дослідженні семантичної упередженості в системах ШІ для судових рішень зазначають, що когнітивна упередженість у великих масивах даних, на яких навчаються системи ШІ, може призводити до неетичних і нелюдських прогнозів [6]. Дослідник виявляє, що семантична упередженість здатна посилювати когнітивну упередженість, і що присутність когнітивних упереджень у великих масивах даних про минулі рішення може потенційно призводити до систематичної дискримінації.

Так, К. Джавед та Дж. Лі, застосовуючи метод вейвлет-квантильної кореляції до даних² за 2019-2023 роки, виявляють, що ШІ може як сприяти зменшенню упередженості у судових рі-

¹ Алгоритм навчають на історичних даних, тобто на реальних судових рішеннях, вироків, статистиці рецидивів за минулі роки. Але ці дані вже відображають упередженість системи: якщо в минулому певні групи населення (за расою, соціальним статусом, місцем проживання) арештовували, засуджували або призначали більший термін частіше - алгоритм сприйме це як закономірність і відтворюватиме її у нових рішеннях.

² Це статистичний метод, що поєднує дві техніки аналізу даних. *Вейвлет-аналіз* дозволяє розкласти часовий ряд на компоненти різних часових масштабів, тобто одночасно аналізувати, що відбувається у короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі. *Квантильна кореляція* на відміну від звичайної кореляції (яка вимірює середній зв'язок між двома змінними) аналізує зв'язок у різних точках розподілу, тобто окремо для «нормальних» значень, для екстремально низьких і екстремально високих. Наприклад, зв'язок між двома показниками у кризові періоди може бути зовсім іншим, ніж у стабільні часи. Поєднання цих двох методів дозволяє відповісти на питання: чи змінюється зв'язок між двома явищами залежно від того, на якому часовому горизонті ми дивимось і в якій «зоні» розподілу перебуваємо?

шеннях, так і її посилювати залежно від якості вхідних даних і дизайну системи [7]. Дослідники пов'язують вплив ШІ на упередженість у судочинстві з метою сталого розвитку ООН № 16 (мир, справедливість та сильні інституції)¹ та доходять висновку, що некерований ШІ становить загрозу досягненню цієї мети.

А. Файн, Е.Р. Бертелло та Ш. Марш у своєму експериментальному дослідженні виявляють, що громадськість сприймає суддів, які використовують інструменти ШІ, як менш легітимних і менш справедливих порівняно з тими, хто спирається виключно на власну експертизу [3]. Дослідники встановили статистично значущий вплив рівня використання ШІ на сприйняття процесуальної справедливості, при цьому учасники з груп, що належать до тих чи інших меншин, проявляли підвищену чутливість до ризиків дискримінації.

Отже, на наш погляд, алгоритмічна упередженість є скоріше не лише технічною, а насамперед правовою проблемою, оскільки безпосередньо зачіпає конституційний принцип рівності перед законом і заборони дискримінації. Власне саме тому її вирішення потребує не лише технічних, але й нормативних рішень, зокрема, вимог до аудиту алгоритмів та незалежної верифікації систем ШІ до їх впровадження у судочинство.

Відзначимо, принцип пояснюваності алгоритмічних рішень є ключовим у правовому вимірі використання ШІ в судочинстві. Він безпосередньо пов'язаний із правом на справедливий суд, гарантованим статтею 6 ЄКПЛ та відповідними конституційними нормами держав: якщо сторона у справі не може зрозуміти, на підставі яких чинників ухвалено рішення, вона позбавлена можливості його оскаржити.

М. Артїгот і Голобардес та ін. у своєму аналітичному посібнику систематизують регуляторні підходи до ШІ в судочинстві, зосереджуючись на Акті ЄС про штучний інтелект 2024 р. [11]. У посібнику констатується, що Акт класифікує системи ШІ у сфері відправлення правосуддя як системи «високого ризику», що підлягають посиленним вимогам щодо прозорості, управління даними, людського нагляду та ведення документації. Там само зазначається, що Етична хартія КЄПС 2018 р. визначила п'ять ключових принципів використання ШІ в судових системах: дотримання фундаментальних прав, недискримінацію, якість і безпеку обробки даних, прозорість і незалежність, а також людський контроль.

М. Анастасопулу у своєму дослідженні Акті ЄС про ШІ зазначає, що прозорість означає розробку і використання систем ШІ у спосіб, що дозволяє забезпечити відповідну простежуваність та пояснюваність [5]. Дослідниця виявляє, що відсутність прозорості та зменшена здатність розуміти функціонування систем, які використовуються в кримінальному судочинстві, суттєво підривають традиційні поняття, що лежать в основі кримінальної юстиції. Там само авторка підкреслює, що Акт вводить поняття «систем з неприпустимим ризиком», а системи ШІ для судочинства потрапляють до категорії «систем з високим ризиком».

А. Курмічкіна виявляє фундаментальну напругу між алгоритмічною непрозорістю та вимогами належної правової процедури, оцінюючи, як правові системи балансують між технологічними інноваціями та конституційними правами [10]. Дослідниця доходить висновку, що наявні механізми прозорості залишаються недостатніми і що для забезпечення відповідальності у прийнятті алгоритмічних рішень потрібні більш суворі стандарти.

П. Комольо у своїй роботі про алгоритми, що пропонують рішення, у судових провадженнях зазначає, що надійність алгоритму залежить від даних, на яких він навчений, і що Акт ЄС про ШІ вимагає, аби алгоритми навчалися, тестувалися та верифікувалися на якісних даних [12]. Там само дослідник підкреслює проблеми прозорості, конфіденційності даних і суверенітету, особливо коли у розробці систем беруть участь приватні суб'єкти.

А. Паскар у своєму дослідженні етичних аспектів використання ШІ в судочинстві акцентує увагу на тому, що прозорість і підзвітність є ключовими умовами захисту прав людини в умовах алгоритмізації правосуддя [15, с. 70]. Дослідниця наголошує, що непрозорі алгоритмічні системи підривають суспільну довіру до суду та породжують сумніви в безсторонності правосуддя, а відтак держави зобов'язані забезпечити, щоб будь-яке використання ШІ в судочинстві відповідало

¹ Мета сталого розвитку ООН № 16 (SDG 16) – це одна з 17 цілей Порядку денного ООН до 2030 року. Вона називається «Мир, справедливість та сильні інституції» і передбачає, зокрема: забезпечення доступу до правосуддя для всіх, створення ефективних, підзвітних та прозорих інституцій, зменшення корупції та хабарництва, забезпечення рівності перед законом незалежно від соціального статусу, раси чи інших ознак.

стандартам права на справедливий суд, закріпленим у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (*Етичний штучний інтелект – це проєкт, що має значення для всіх і може стати конкурентною перевагою для Європи: у розробці штучного інтелекту, спрямованого на благо людини та якому можна довіряти*).

Також відзначимо, принцип суддівської незалежності є наріжним каменем верховенства права і потребує особливого осмислення в контексті використання ШІ. Якщо суддя залежить від рекомендацій алгоритму, не маючи можливості або мотивації відступити від них, незалежність суддівського рішення стає ілюзорною навіть за формальної його наявності.

Ф. Контіні, А. Мінісале та С. Бергман Блікс розрізняють два принципово різних підходи до прийняття рішень: предиктивні системи ШІ, засновані на обробці великих масивів даних, та емоційно-когнітивний процес юридичного обговорення, властивий людині-судді [8]. Дослідники стверджують, що ці два підходи є не взаємодоповнювальними, а конкуруючими, оскільки суддя-людина, маючи справу з алгоритмічною рекомендацією, потрапляє під психологічний тиск, що може знижувати його здатність до незалежного критичного мислення. Там само автори наводять позицію щодо того, що попри зовнішню ефективність ШІ, емоційні та ціннісні виміри судового рішення не можуть бути алгоритмізовані.

А. Дьєвр та А. Шахварогі детально аналізують природу взаємодії людини та ШІ при прийнятті рішень, виявляючи, що людські судді є схильними до когнітивних непослідовностей та зовнішніх впливів, що є аргументом на користь ШІ [4]. Водночас у тому ж дослідженні наводиться позиція, згідно з якою судді-люди здатні обробляти несподівану інформацію у спосіб, недоступний будь-якій автоматизованій системі, зокрема, враховувати ситуативний контекст і нюанси, що не відображені в тренувальних даних.

Е. Родрігес-Салседо та ін. у своєму дослідженні судів Еквадору встановлюють, що без належних механізмів управління алгоритмічні системи можуть посилювати історичні упередження та компрометувати принципи належної правової процедури [2]. Дослідники акцентують на тому, що такі ризики є особливо значними в судових системах з обмеженою інфраструктурою, регуляторною фрагментованістю та низьким рівнем цифровізації, як у ряді латиноамериканських держав.

М. Артїгот і Голобардес та ін. констатують, що Акт ЄС про ШІ прямо передбачає, що ШІ не повинен заміщати людську автономію або обмежувати її [11]. Автори посібника підкреслюють, що Етична хартія КЄПЄ ґрунтується на ідеї, що ШІ, якщо використовується як інструмент не для заміни, а для допомоги суддям, може сприяти ефективності та якості правосуддя, і що автономія суддів має посилюватися, а не обмежуватися інструментами ШІ.

Питання правового регулювання ШІ в судочинстві набуває дедалі більшої актуальності в міру поширення технологій. Порівняльний аналіз виявляє принаймні три підходи: заборонний (тимчасова чи постійна заборона використання ШІ у певних судових функціях), регуляторний (законодавче встановлення вимог до систем ШІ у судочинстві) та настановний (видання рекомендаційних керівних принципів без обов'язкового законодавчого закріплення).

М. Анастасопулу аналізує Акт ЄС про ШІ як ключовий нормативний акт у контексті судочинства, виявляючи, що системи ШІ у сфері відправлення правосуддя класифіковані як системи «високого ризику» відповідно до Додатку III Акту [5]. Дослідниця зазначає, що для систем високого ризику Акт встановлює вимоги щодо системи управління ризиками, управління даними, прозорості та людського нагляду. Там само авторка підкреслює, що кримінальне правосуддя є сферою, де кожне помилкове рішення може мати незворотні наслідки для особи.

К. Гіттон та ін. виявляють у своєму порівняльному дослідженні, що впровадження ШІ в судові системи корелює з інституційними чинниками: наявністю спеціального законодавства про ШІ, рівнем цифровізації, незалежністю судової системи [9]. Дослідники констатують, що держави, які першими впровадили спеціальне регулювання ШІ у судочинстві, демонструють більш вивірених і менш ризикованих підхід до використання цих технологій.

М. Артїгот і Голобардес та ін. узагальнюють регуляторний ландшафт, вказуючи на те, що ряд юрисдикцій обрав обережну стратегію, запровадивши тимчасову заборону або стримуючи використання генеративного ШІ в судах до формування більш надійної регуляторної бази [11]. У посібнику автори також зазначають, що деякі суди активно впроваджують системи ШІ для спрощення доступу до правосуддя, зокрема, системи консультування сторін щодо їх прав, що включають функцію оцінювання потенційних позовів.

А. Курмічкіна наголошує на тому, що нормативні вимоги до прозорості, закріплені в Акті ЄС про ШІ та GDPR, є необхідними, але не достатніми для забезпечення реальної підзвітності [10]. Дослідниця пропонує комплекс рекомендацій, що включає обов'язкові аудити алгоритмів, вимоги до незалежних перевірок точності систем ШІ та механізми оскарження автоматизованих рішень.

Висновки. За результатами проведеного дослідження можна сформулювати такі висновки: 1) використання ШІ в судочинстві є нормативним вибором, що несе конкретні правові наслідки. Держава, яка дозволяє застосування систем ШІ у процесі ухвалення рішень, що зачіпають свободу та права особи, бере на себе повну конституційну відповідальність за їх наслідки, незалежно від того, яка компанія є розробником системи; 2) алгоритмічна упередженість є конституційним порушенням, а не технічним недоліком. Будь-яка система ШІ, що систематично дискримінує підсудних за расовою, соціальною або іншою ознакою, застосовується з порушенням принципу рівності перед законом. Саме тому, обов'язковий незалежний аудит на упередженість до введення системи в експлуатацію є мінімальним стандартом, а не факультативним заходом; 3) непрозорий алгоритм, що вплинув на зміст судового рішення, робить це рішення несумісним із правом підсудного на справедливий суд, гарантованим статтею 6 ЄКПЛ. Суд не може посилається на алгоритмічну рекомендацію, зміст якої не може бути предметом змагального процесу. Законодавець зобов'язаний прямо закріпити право підсудного на повне розкриття будь-якої алгоритмічної системи, що використовувалась у його справі; 4) принцип людського контролю над судовим рішенням потребує не лише декларативного закріплення, а й відповідних процесуальних гарантій. Суддя не може ухвалити рішення, на яке фактично вплинув алгоритм, якщо цей вплив не відображений у мотивувальній частині та не відкритий для оскарження сторонами; 5) Акт ЄС про штучний інтелект встановлює необхідний мінімум, але не вирішує ключової проблеми: він регулює ризики застосування непрозорих систем, не забороняючи саму непрозорість. Законодавче закріплення заборони використання непояснювальних алгоритмів у рішеннях, що зачіпають особисту свободу, є наступним кроком.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Socol de la Osa D. U., Remolina N. Artificial intelligence at the bench: legal and ethical challenges of informing - or misinforming - judicial decision-making through generative AI. *Data & Policy*. 2024. Vol. 6. DOI: <https://doi.org/10.1017/dap.2024.53>.
2. Rodríguez-Salcedo E., Martínez-Bonilla C., Pérez-Mayorga B., Salame-Ortiz M., Armas-Freire P., Espín-Minguano A., Pino-Loza E. *Frontiers in Artificial Intelligence*. 2025. Vol. 8. DOI: <https://doi.org/10.3389/frai.2025.1688209>.
3. Fine A., Berthelot E. R., Marsh S. Public perceptions of judges' use of AI tools in courtroom decision-making: an examination of legitimacy, fairness, trust, and procedural justice. *Behavioral Sciences*. 2025. Vol. 15. No. 4. DOI: <https://doi.org/10.3390/bs15040476>. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC12024057>.
4. Dyevre A., Shahvaroughi A. Man and machine: artificial intelligence and judicial decision making. arXiv. 2025. arXiv:2603.19042. URL: <https://arxiv.org/pdf/2603.19042>.
5. Anastasopoulou M. Exploring algorithmic governance: the AI Act and new realities for criminal justice and fundamental rights. *New Journal of European Criminal Law*. 2025. Vol. 16. No. 2. P. 176–196. DOI: <https://doi.org/10.1177/20322844251338627>.
6. Waqar M., Javed K., Aslam S., Nasir J. A. Artificial intelligence in judicial adjudication: semantic biasness classification and identification in legal judgment (SBCILJ). *Heliyon*. 2024. Vol. 10. No. 9. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e30184>. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC11088250>.
7. Javed K., Li J. Bias in adjudication: investigating the impact of artificial intelligence, media, financial and legal institutions in pursuit of social justice. *PLOS ONE*. 2025. Vol. 20. No. 1. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0315270>. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC11698438>.
8. Contini F., Minissale A., Bergman Blix S. Artificial intelligence and real decisions: predictive systems and generative AI vs. emotive-cognitive legal deliberations. *Frontiers in Sociology*. 2024. Vol. 9. DOI: <https://doi.org/10.3389/fsoc.2024.1417766>. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC11566138>.

9. Guitton C., Druta V., Hinterleitner M. et al. Adoption of artificial intelligence in the judiciary: a comparison of 28 advanced democracies. *Discover Artificial Intelligence*. 2025. Vol. 5. DOI: <https://doi.org/10.1007/s44163-025-00311-y>. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s44163-025-00311-y>.
10. Kurmichkina A. Algorithmic transparency in legal systems: challenges and solutions for AI explainability. *International Journal of Artificial Intelligence*. 2025. Vol. 5. No. 10. P. 1359–1372. URL: <https://www.academicpublishers.org/journals/index.php/ijai/article/view/7116>.
11. Artigot i Golobardes M., Grasso G., Iamiceli P., Maugeri M. R. (Eds.). *Artificial intelligence, judicial decision-making and fundamental rights*. Firenze: Scuola Superiore della Magistratura, 2024. URL: https://www.julia-project.eu/sites/default/files/2025-02/JuLIA_handbook_Justice_final.pdf.
12. Comoglio P. Have your DAI in court: the role of suggestive algorithms in judicial decision-making. In: *Proceedings of the Twentieth International Conference on Artificial Intelligence and Law (ICAIL 2025)*. ACM, 2025. DOI: <https://doi.org/10.1145/3769126.3769135>. URL: <https://dl.acm.org/doi/10.1145/3769126.3769135>.
13. Белов Д.М., Белова М.В. Штучний інтелект у судовому провадженні та судових рішеннях, потенціал та ризики. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2023. Вип. 78(2). С. 315–320. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.2.50>. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/286487>.
14. Басиста І.В., Удовенко Ж.В., Кулинич М.-М.А. Огляд тенденцій щодо штучного інтелекту та його перспективність для процесуальних рішень у перебігу кримінального провадження. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Вип. 80(3). С. 19–38. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.3.3>.
15. Паскар А. Етичні аспекти використання штучного інтелекту у судочинстві: шлях до забезпечення прав людини. *Ерліхівський журнал*. 2023. Вип. 7. С. 68–75. DOI: <https://doi.org/10.32782/ehrlichsjournal-2023-7.10>.
16. Склярєнко І. В. Перспективи застосування штучного інтелекту в цивільному судочинстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Вип. 81(1). С. 231–237. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.1.36>.
17. Горобець Н.С., Науменко С.М. Закон ЄС про штучний інтелект і його вплив на судову систему України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. Т. 4. № 89. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/337005>

Дата першого надходження рукопису до видання: 15.02.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 23.04.2026
Дата публікації: 10.05.2026

© Теєза О.О., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0